Correctievoorschrift VMBO-KB

2010

tijdvak 1

geschiedenis en staatsinrichting CSE KB

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Beoordelingsmodel
5 Inzenden scores
6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.
Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-09.0313, 31 maart 2009, zie www.examenblad.nl). Deze regeling blijft ook na het aantreden van het College voor Examens van kracht.
Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:
1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

De gecommitteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommitteerde.

4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Indien de examinator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommitteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommitteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de *Regeling beoordeling centraal examen* van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;

3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 54 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:
De vakinhoudelijke argumenten waarvan sprake is in de algemene regel 3.3 moeten voor het vak geschiedenis en staatsinrichting afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijk verantwoorde publicaties.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Staatsinrichting van Nederland

1 **C**

2 **D**

3 **D**

4 **maximumscore 2**
Voorbeeld van een juist antwoord is (drie van de volgende):
- Vrouwen mochten niet stemmen.
- Vrouwen mochten niet gekozen worden.
- Vrouwen kregen minder loon betaald dan mannen.
- Vrouwen (die getrouwd waren) waren niet handelingsbekwaam.
- Vrouwen/meisjes hadden niet veel kans om door te leren.
- Vrouwen mochten bepaalde beroepen / sportactiviteiten niet uitoefenen (of voorbeelden daarvan).

Indien drie antwoorden juist	2
Indien twee antwoorden juist	1
Indien minder dan twee antwoorden juist	0

5 **D**

6 **maximumscore 1**
Voorbeeld van een juist antwoord is:
Deze film geeft wél betrouwbare informatie, omdat de film gebaseerd is op de autobiografie van Aletta Jacobs/haar eigen herinneringen die ze opgetekend heeft (maar dat wil niet zeggen dat haar herinneringen altijd feitelijk juist en objectief zijn).
óf
Deze film geeft geen betrouwbare informatie, omdat haar leven (in een speelfilm) nagespeeld is / de film een mening/interpretatie bevat (van de regisseuse, maar ook van de autobiografe).

Opmerking
Alleen als na een keuze een juiste, bijpassende verklaring volgt, mag een scorepunt worden toegekend.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
7	**maximumscore 2**	
	• De eerste fout is dat sociale grondrechten het eerst in de grondwet zijn opgenomen. Het moet zijn: later/het laatst (of: klassieke grondrechten werden voor het eerst opgenomen in de grondwet)	1
	• De tweede fout is dat vrijheid van godsdienst een sociaal grondrecht is. Het moet zijn: een klassiek grondrecht (of: in plaats van vrijheid van godsdienst wordt een juist voorbeeld van een sociaal grondrecht gegeven)	1
	Opmerking *Alleen voor een combinatie van een juist benoemde fout met een juiste verbetering mag een scorepunt toegekend worden.*	
8	**maximumscore 2**	
	• Bewering 2 is juist	1
	• Bewering 3 is juist	1
9	**B**	
10	**maximumscore 2**	
	Bron 5 hoort bij c (= verzuiling). Bron 6 hoort bij d (= vrouwenemancipatie). Bron 7 hoort bij b (= referendum).	
	Indien drie antwoorden juist	2
	Indien twee antwoorden juist	1
	Indien minder dan twee antwoorden juist	0
11	**maximumscore 2**	
	• In bron 8: b (= budget)	1
	• In bron 9: d (= initiatief)	1
12	**maximumscore 2**	
	Eerst 4, dan 3, dan 2, vervolgens 5 en ten slotte 1.	
	Opmerking *Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, mag één scorepunt worden toegekend.*	

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

13 **maximumscore 2**
Voorbeeld van een juist antwoord is:
- **Meer burgers** invloed geven op het landelijke bestuur (één van de volgende): 1
  - kiesrecht verlenen aan burgers met een andere dan de Nederlandse nationaliteit (geldt nu alleen voor de gemeenteraad)
  - kiesrecht verlenen aan mensen jonger dan 18 jaar
- Burgers **meer invloed** geven op het landelijke bestuur (één van de volgende): 1
  - rechtstreeks gekozen formateur of minister-president
  - rechtstreeks gekozen Eerste Kamer
  - (correctief/bindend) referendum
  - invoering districtenstelsel
  - burgerinitiatief

Historisch overzicht vanaf 1900

14 **maximumscore 2**
Bewering 1 is onjuist.
Bewering 2 is onjuist.
Bewering 3 is juist.
Bewering 4 is juist.
Bewering 5 is onjuist.

Indien vijf antwoorden juist	2
Indien drie of vier antwoorden juist	1
Indien minder dan drie antwoorden juist	0

15 **A**

16 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken dat veel mensen/de soldaten de vernietigende kracht/uitwerking van de oorlog / het vastlopen van de fronten / de omvang van de oorlog hebben ervaren (of voorbeelden daarvan).

17 **C**

18 **B**

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

19 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Overeenkomst (één van de volgende): 1
  - totalitair / geen ruimte voor andere opvattingen/culturele gelijkschakeling
  - antiparlementair/antidemocratisch/dictatoriaal
  - persoonsverheerlijking van de leider
  - het belang van de eigen groep wordt voorop gesteld / andere groepen worden achtergesteld
  - anticommunistisch
  - anti-individualistisch
  - antiliberaal
  - militaristisch
  - nationalistisch
- Verschil: 1

Het nationaal-socialisme was antisemitisch/richtte zich tegen de Joden, terwijl het fascisme dat (aanvankelijk) niet (of in mindere mate) was/deed.

Opmerking
Alleen als het verschil op een juiste manier is uitgelegd door het nationaal-socialisme te vergelijken met het fascisme, mag een scorepunt worden toegekend.

20 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat:

- Hitler bedoelde dat miljoenen mensen achter hem stonden/het met hem eens waren 1
- De maker van de fotomontage bedoelde dat Hitler geld (miljoenen marken) kreeg (van rijke mensen/ondernemers/grote bedrijven) 1

21 maximumscore 1

Bron 15 en 17.

Opmerking
Alleen als beide nummers juist zijn mag een scorepunt worden toegekend.

22 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:
Dit artikel stond in een officieel toegestane krant, want (één van de volgende):

- Het wordt de Engelsen verweten een dichtbevolkte wijk te bombarderen (zonder enige strategische betekenis) / een illegale krant zal van een bevriend/geallieerd bombardement nooit vermelden dat het zonder strategische betekenis was.
- Het artikel benadrukt dat het gooien van een bom door een Engels vliegtuig veroordeeld wordt/verontwaardiging opwekt.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

23 **maximumscore 1**
Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):
- De ontruimde/leegstaande woningen waren afkomstig van mensen die gedeporteerd/ondergedoken/opgepakt/weggevoerd/gedwongen verhuisd waren.
- Er was sprake van een bevolkingsafname (als gevolg van de oorlog / oorlogshandelingen).

24 **B**

25 **B**

26 **maximumscore 1**
Eerst 3, dan 1, vervolgens 4 en ten slotte 2.

Opmerking
Er is slechts één juiste volgorde.

27 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken dat de foto in 1944 gemaakt is, omdat er toen (tijdens de Tweede Wereldoorlog) sprake was van voedselschaarste/ de Hongerwinter.

Opmerking
Alleen als het juiste jaartal gevolgd wordt door een juiste reden mag een scorepunt worden toegekend.

28 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken dat de westerse landen de NAVO hebben opgericht om zichzelf een bescherming te geven tegen/te reageren op Sovjetagressie/het geweld waarmee de toegangswegen over land werden afgesloten.

Opmerking
Als een juist, concreet voorbeeld wordt gegeven, mag ook een scorepunt worden toegekend.

29 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken dat het om dekolonisatie/het dekolonisatieproces gaat.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
30	**maximumscore 2**	
	• De president van de Verenigde Staten was (John F.) Kennedy; hij is te zien in bron 25.	1
	• De leider van de Sovjetunie was (Nikita) Chroesjtsjov; hij is te zien in bron 23.	1
	Opmerking *Alleen als de combinatie van naam en bronnummer juist is, mag een scorepunt worden toegekend.*	
31	**B**	
32	**A**	
33	**maximumscore 1** Uit het antwoord moet blijken dat er sprake is van een toename van het aantal allochtonen/gastarbeiders/asielzoekers (met een niet-christelijke achtergrond, zoals de islamitische).	

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

34 **maximumscore 2**

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Het Duitse boek (één van de volgende): 1
  - Gorbatsjov maakte (mede) een einde aan de Koude Oorlog / de bewapeningswedloop.
  - Gorbatsjov maakte het mogelijk dat de Oostbloklanden zich konden vrijmaken van de Sovjetoverheersing / zorgde voor het vertrek van Russische soldaten uit Oost-Europa / opheffing Warschaupact / uitbreiding van de NAVO.
  - Gorbatsjov zorgde ervoor dat de val van de Berlijnse Muur/het DDR-regime mogelijk werd / hield de hereniging van Oost- en West-Duitsland niet langer tegen.
  - Gorbatsjov zorgde voor (economische) hervormingen (perestrojka) / openheid van het communistische systeem (glasnost) in de Sovjetunie.
- Het Russische boek (één van de volgende): 1
  - Gorbatsjov was verantwoordelijk voor het verlies van de Sovjet-/Russische controle over Oost-Europa.
  - Gorbatsjov heeft de Sovjetunie uiteen laten vallen.
  - Gorbatsjov is verantwoordelijk geweest voor het verlies van aanzien van de Sovjetunie / van Rusland als wereldmacht.
  - Gorbatsjov was de laatste secretaris-generaal van de communistische partij / met Gorbatsjov kwam er een einde aan het communisme in de Sovjetunie/Rusland.
  - Gorbatsjovs beleid leidde niet tot succesvolle (economische) hervormingen in de Sovjetunie/Rusland.

Opmerking
Alleen als bij positief en negatief gevolg verschillende antwoorden gegeven worden, mogen scorepunten toegekend worden.

35 **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):

- de aanslag van 11 september 2001/op de Twin Towers (in New York)
- de politieke steun van de Nederlandse regering aan de militaire ingreep in Afghanistan

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

36 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken dat veel Nederlanders de Verenigde Staten steunden, omdat (één van de volgende):
- toen Nederland werd aangevallen (door Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog) de Amerikanen Nederland hebben geholpen en mede hebben bevrijd.
- Nederland en de Verenigde Staten beide lid zijn van de NAVO.
- beide landen vrije westerse/kapitalistische landen zijn met nauwe politieke en economische banden.
- Nederland economisch afhankelijk is van de Verenigde Staten.

37 **maximumscore 3**
Bij onderwerp a hoort afbeelding 5 (=een groep mensen die een politiek beleid moet uitvoeren).
Bij onderwerp b hoort afbeelding 7 (=een kaart van Europa (2006)).
Bij onderwerp c hoort afbeelding 6 (=een vergadering).
Bij onderwerp d hoort afbeelding 4 (=een vlag).

Indien vier antwoorden juist	3
Indien drie antwoorden juist	2
Indien twee antwoorden juist	1
Indien minder dan twee antwoorden juist	0

38 **maximumscore 2**
Bron 30 past bij persoon c (= minister-president Colijn).
Bron 31 past bij persoon d (= secretaris-generaal Gorbatsjov).
Bron 32 past bij persoon b (= minister-president Churchill).
Bron 33 past bij persoon a (= kroonprins Frans-Ferdinand).

Indien vier antwoorden juist	2
Indien twee of drie antwoorden juist	1
Indien minder dan twee antwoorden juist	0

39 **C**

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 28 mei naar Cito.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

6 Bronvermeldingen

bron 1	J. Constant e.a., Documentaire 20e eeuw, Zwolle 1992, pag. 88.
bron 2	naar: N. van Brakel, Aletta Jacobs. Het Hoogste Streven (omslag, 1995).
bron 3	bewerkt door Cito/Cevo.
bron 4	naar: http://www.ombudsman.nl/
bron 5	naar: TV-krant, nr. 42, 18 tot en met 24 oktober, pag. 24.
bron 6	J. Constant e.a. (red.), Documentaire 20e eeuw, Zwolle 1992, pag. 93.
bron 7	naar: www.grondweteuropa.nl
bron 8 en 9	naar: www.parlement.com
bron 10	naar: L-F. Céline, Reis naar het einde van de nacht, Amsterdam 1989, pag. 38.
bron 11	L-F. Céline, Reis naar het einde van de nacht, Amsterdam 1989, pag. 14/15, 33, 36/37 en 47.
bron 12	D. Evans en S. Gohl, Photomontage: a political weapon, Londen 1986, pag. 49.
bron 13 en 14	C. en K. Brants, M. van Leeuwen, De oorlog die nooit ophield, 1914-1918, Zaltbommel 2004, pag. 17 en 11.
bron 15 en 16	K. van den Hoek (eindred.), De Tweede Wereldoorlog, De bange Meidagen van ’40, Rotterdam 1978, pag. 44 en 34.
bron 17	K. van den Hoek (eindred.), De Tweede Wereldoorlog, De veldtocht tegen Rusland, Rotterdam 1978, pag. 43.
bron 18	naar: F. Vervooren, Nederland in den Oorlog! Historisch document met reproducties van officiële stukken, deel 3, Utrecht 1942, pag. 5.
bron 19	naar: Geachte burgemeester, Coda-Apeldoorn, archief burgemeester Pont, inventarisnummer 245-39.
bron 20	bewerkt door Cito/Cevo.
bron 21	G. Trienekens, Voedsel en Honger in oorlogstijd, Utrecht/Antwerpen 2006, pag. 145.
bron 22	bewerkt door Cito/Cevo.
bron 23	M. Beschloss, De koudste jaren: de wereld op de rand van de afgrond, Utrecht 1991, pag. 256-257.
bron 24	L. Trotski, Stalin de man en zijn invloed, Soesterberg 2005, voorkaft.
bron 25	G. Jenkins, John F. Kennedy: icoon en legende, Baarn 2006, pag. 204.
bron 26	W. Hassett, Off the record with F.D.R., 1942-1945, New Brunswick, 1958, pag. 174-175.
bron 27	http://statline.cbs.nl/statweb/
bron 28	F. Behrendt, de wereld door de ogen van F.Behrendt (CD), Den Haag 2007, afb. 1631.jpg
bron 29	Europa antwoordt. 101 vragen over Europa, Luxemburg 2006, pag. 19, 42, 44, 55, 70, 80 en 94.
bron 30	naar: J. Knigge, Historisch Perspectief. Wereldgeschiedenis van de 20e eeuw. Boek I 1900-1945, Barneveld 1984, pag. 165.
bron 31	naar: http://historiek.net/index.php/Algemeen/Michail-Gorbatsjov-1931.html
bron 32	naar: J. Knigge, Historisch Perspectief. Wereldgeschiedenis van de 20e eeuw. Boek I 1900-1945, Barneveld 1984, pag. 276.
bron 33	naar: Doubek, Lexicon van de belangrijkste aanslagen. Beroemde samenzweringen, complotten en aanslagen, Soesterberg 2003, pag. 91-92.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.